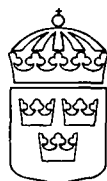

Justitieutskottets yttrande

1992/93:JuU2y

Åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin

1992/93
JuU2y

Till finansutskottet

Inledning

Finansutskottet har i ett beslut den 3 november 1992 berett bl.a. justitieutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1992/93:50 om åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin jämte de motioner som kan komma att väckas med anledning av propositionen och som rör resp. utskotts beredningsområde.

I detta yttrande behandlar justitieutskottet propositionen såvitt avser besparingar inom Justitiedepartementets område jämte motion 1992/93:Fi16 av Sten Söderberg (-) (delvis) samt motion 1992/93:Fi35 av Ingvar Carlsson m.fl. (s) (yrkande 8).

Ärendet föranleder följande yttrande från justitieutskottet.

Utskottet

Propositionen

Regeringen och Socialdemokraterna träffade i september 1992 en överenskommelse om ett antal ekonomisk-politiska åtgärder i syfte att stabilisera den svenska ekonomin. Det strukturella underskottet i statsbudgeten skall minskas kraftigt. Inkomstsidan skall förstärkas, bl.a. för att möjliggöra ökade arbetsmarknadspolitiska satsningar. Kostnadsläget i näringslivet skall förbättras.

Som en följd av överenskommelsen lämnas i propositionen förslag på en rad olika områden. Bl.a. föreslås besparingar inom Justitiedepartementets område på sammanlagt 500 miljoner kronor per år. Besparingarna bör, enligt vad som anförs i propositionen (s. 13), bl.a. göras genom rationaliseringar inom polisväsendet och genom att reglerna för polisaspiranters studieförmåner förändras så att studiefinansieringen kommer att ske med studiemedel.

I motion Fi16 anförs, såvitt nu är i fråga, att rationaliseringar inom polisens område bör ske genom en ny organisation med ett polisdistrikt i varje län. Vidare kan, framförs det i motionen, besparingar göras genom att minska resurserna för bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten som enligt motionären ändå inte bedrivs på ett effektivt sätt.

I motion Fi35 begärs ett uttalande av innebörd att regeringen senast i samband med budgetpropositionen år 1993 skall redovisa konkreta och kraftfulla åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten.

Överväganden

Som nyss framgått anförs i propositionen att besparingarna inom Justitiedepartementets område skall göras bl.a. genom rationaliseringar inom polisväsendet. Konkreta förslag kommer att presenteras i budgetpropositionen år 1993.

I sammanhanget kan nämnas att Rikspolisstyrelsen i juni 1992 fick ett regeringsuppdrag (dnr 92-2521) att se över den centrala polisorganisationen mot bakgrund bl.a. av det nya systemet med rambudgetering som infördes för polisen i och med innevarande budgetår (prop. 1991/92:100 bilaga 3, JuU23, rskr. 230) och den nya regionala ledningsorganisationen inom polisen (prop. 1991/92:52, JuU9, rskr. 124). Vidare kan nämnas att länsstyrelserna, som är högsta polisorgan i varje län, fått i uppdrag att utarbeta ett program för en fortsatt rationalisering av polisverksamheten i resp. län i syfte att länets samlade polisresurser skall användas så effektivt som möjligt. Rationaliseringsprogrammet skall avse såväl den operativa verksamheten som administrativa och organisatoriska frågor inom länet (se regleringsbrevet för polisväsendet för budgetåret 1992/93). Slutligen har Rikspolisstyrelsen med anledning av den överenskommelse som ligger till grund för den i detta ärende aktuella propositionen hos regeringen hemställt om att få i uppdrag att göra en översyn av bl.a. polisdistriktsindelningen (dnr 92-3739). Skrivelsen bereds i regeringskansliet.

Som framgått pågår ett omfattande beredningsarbete när det gäller att på de olika nivåerna inom polisorganisationen effektivisera och rationalisera arbetet. I det besvärliga statsfinansiella läge som råder är detta ett utomordentligt angeläget arbete. Utskottet vill för sin del stryka under att besparingar inom polisområdet i första hand bör göras genom administrativa rationaliseringar. Utskottet vill också framhålla att indragningar i den redan ansträngda polisverksamheten på fältet måste undvikas. Däremot är det självklart så att också fältverksamheten skall bedrivas på ett sådant sätt att resurserna utnyttjas effektivt. Det pågående beredningsarbetet, som inrymmer vissa mycket komplicerade frågor, bör enligt utskottets uppfattning inte föregripas, och något riksdagens uttalande med anledning av motion Fi16 bör således inte komma i fråga. Justitieutskottet föreslår att finansutskottet avstyrker bifall till motionen och tillstyrker bifall till regeringsförslaget i denna del.

Utskottet kan också tillstyrka förslaget i propositionen om ändrad studiefinansiering för polisaspiranter. I detta sammanhang vill utskottet dock samtidigt aktualisera frågan om en översyn av polisutbildningen; förändringar härvidlag kan bli nödvändiga för att det skall vara möjligt att genomföra en studiemedelsfinansiering under hela eller delar av polisutbildningen. Utskottet utgår från att denna fråga övervägs i regeringskansliet i samband med att ett konkret förslag till finansiering av polisutbildningen utarbetas.

Sammanfattningsvis anser justitieutskottet att finansutskottet bör godkänna vad som förordas i propositionen om besparingar inom Justitiedepartementets område.

I fråga om den ekonomiska brottsligheten uttalade utskottet år 1991 (1990/91:JuU23, s. 12 f, rskr. 213) att det behövdes en övergripande översyn av åtgärderna mot den. Detta gav också riksdagen som sin mening regeringen till känna. Riksdagens uttalande ledde till den begärda översynen. Denna redovisades av Rikspolisstyrelsen och Riksåklagaren i en gemensam rapport den 7 januari 1992 om vissa frågor om ekonomisk brottslighet.

I rapporten förs bl.a. resonemang om orsakerna till de bristande utredningsresurserna för ekobrott hos polisen och man kommer fram till att situationen bottnar i den frihet som systemet med fria resurser ger myndigheterna. Denna frihet kan, anføres det i rapporten, leda till att statsmakternas övergripande beslut om resursanvändningen inte alltid automatiskt överförs till verksamheten på lokal nivå.

I rapporten tas vidare upp en del frågor om lagstiftning som för närvarande övervägs inom regeringskansliet eller, i något fall, redan lett till förslag i riksdagen [se förslaget till ändring i delgivningslagen (1970:428) i prop. 1992/93:68 om ändringar i aktiebolagslagen m.m.].

I rapporten föreslås också andra åtgärder som kan vidtas av Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen och Riksskatteverket inom ramen för den ordinarie verksamheten antingen av den enskilda myndigheten eller i samråd. Som exempel kan nämnas central metodutveckling, ändrade arbetsmetoder, utökad och ändrad utbildning för åklagare och poliser samt utveckling av vissa samverkansrutiner. De nämnda myndigheterna har av regeringen fått i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av rapporten i form av effektiviseringar inom ramen för myndigheternas ordinarie verksamhet. En delrapport skall avlämnas senast den 1 december 1992, och uppdraget skall slutredovisas före utgången av maj 1993 (dnr 91-1020, 91-3649, 92-67).

Här kan också nämnas att Riksåklagaren nyligen i en skrivelse (AD 679-92) till regeringen efter samråd med Finansinspektionen och Rikspolisstyrelsen hemställt om resurser för en särskild utredningsgrupp med uppgift att utreda eventuella brott inom banker och finansinstitut. Kostnaden beräknas exkl. lokaler m.m. till 6,2 miljoner kronor per år och gruppen förväntas behöva arbeta i två år. I skrivelsen konstateras att situationen alltför är utomordentligt dystert vad gäller utredning om ekonomisk brottslighet och att läget inte har förbättrats sedan den ovannämnda rapporten avlämnades strax efter årsskiftet; inom åklagarsväsendet finns anmälningar om misstänkt brottslighet av mycket kvali-

ficerat slag riktad mot banker och andra finansinstitut, och förutsättningarna för att med nuvarande resurser inom rimlig tid genomföra och avsluta förundersökningar ens i de mest graverande fallen är små. Skrivelsen bereds nu i regeringskansliet.

I sammanhanget kan också nämnas att riksåklagaren planerar ytterligare utbildning för ekobrottsåklagare.

Utskottet har under senare år återkommande behandlat frågor om ekonomisk brottslighet. Våren 1991 anordnade utskottet en offentlig utfrågning i ämnet och utskottets ställningstagande i samband med budgetbehandlingen det året (1990/91: JuU23 s. 12 f) mynnade som nyss framgått ut i bl.a. en begäran om en övergripande översyn av åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten. I sammanhanget anförde utskottet bl.a. i sitt av riksdagen godkända betänkande att den ekonomiska brottsligheten utgör ett stort samhällsproblem. Utskottet framhöll, i linje med tidigare enhälliga uttalanden, att den ekonomiska brottsligheten leder till en rad skadeverkningar för samhället; stora medborgargruppernas lojalitet mot regelsystemet på främst skatterättens och det ekonomiska livets område i övrigt sätts på stora prov, statens och kommunernas finanser påverkas negativt varigenom fördelningspolitiska strävanden motverkas och snedvridna konkurrenssituationer uppstår mellan olika företag så att seriöst arbetande företag slås ut. Utskottet ansåg det angeläget att samhället vidtar kraftfulla åtgärder för att motverka den ekonomiska brottsligheten.

Vid behandlingen i våras av frågor om åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten hänvisade utskottet i första hand till Riksåklagarens och Rikspolisstyrelsens rapport som var under beredning i regeringskansliet (1991/92:JuU23, rskr. 230). Utskottet utgick från att regeringen skulle återkomma i frågan och avstyrkte bifall till ett antal motioner. I samma ärende tillstyrkte utskottet en motion (1991/92:Ju832 yrkande 1) om att avsätta resurser för en s.k. finanspolis som främst skall ha till uppgift att utreda tvätt av svarta pengar, dvs. pengar som utgjort vinning av brottslig verksamhet. Riksdagen följde utskottet.

Rikspolisstyrelsen har fått i uppdrag att i anslagsframställningen år 1993 rapportera om gjorda erfarenheter av finanspolisen. Därvid skall särskilt belysas frågor om arbetsmetoder, samarbete med andra myndigheter och med utländska organ samt resultatet av verksamheten. Vidare skall de rättsliga förutsättningarna för finanspolisens verksamhet ingående analyseras (se regleringsbrev för polisväsendet för budgetåret 1992/93).

Justitieutskottet har alltså den uppfattningen om den ekonomiska brottslighetens skadeverkningar som kom till uttryck i 1991 års ärende, och justitieutskottet vill framhålla vikten av att denna sorts brottslighet, i likhet med annan brottslighet, också i fortsättningen bekämpas med kraft. Justitieutskottet föreslår att finansutskottet avstyrker bifall till motion Fi16 i den del den avser minskade resurser för kampen mot den ekonomiska brottsligheten.

Justitieutskottet har erfarit att regeringen avser att i början av december presentera åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten.

Härigenom tillgodoses enligt utskottets uppfattning kravet i motion Fi35 på att regeringen snarast skall lägga fram ett åtgärdsprogram mot sådan brottslighet. Det saknas alltså anledning för riksdagen att göra något uttalande med anledning av motionen. Justitieutskottet föreslår att finansutskottet avstyrker bifall till motion Fi35 i här behandlad del.

Stockholm den 19 november 1992

På justitieutskottets vägnar

Britta Bjelle

I beslutet har deltagit: Britta Bjelle (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Jerry Martinger (m), Göthe Knutson (m), Bengt-Ola Rytta (s), Birthe Sörestedt (s), Birgit Henriksson (m), Göran Magnusson (s), Liisa Rulander (kds), Sigrid Bolkeus (s), Kent Carlsson (s), Anders Svärd (c), Ulf Eriksson (nyd), Alf Eriksson (s) och Lars Petersson (c).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten John Andersson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande mening

Program mot den ekonomiska brottsligheten

Lars-Erik Lövdén, Bengt-Ola Rytta, Birthe Sörestedt, Göran Magnusson (s), Sigrid Bolkeus, Kent Carlsson och Alf Eriksson (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Härigenom tillgodoses" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Justitieutskottet vill nu ytterligare understryka att den ekonomiska brottsligheten, om den inte stoppas, utgör ett allvarligt hot mot samhällsekonomin. Om detta slags brottslighet ostört får breda ut sig hotas i förlängningen en sund samhällsmoral och respekten för viktiga demokratiska värden. Mot den bakgrunden anser utskottet att regeringen bör få i uppdrag att snarast lägga fram ett samlat program med omedelbara och kraftfulla åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten.

Justitieutskottet föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad justitieutskottet anfört med anledning av motion Fi35 i här behandlad del.

